

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 431/2015-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. septembra 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Dávidom Štefankom, Kutlíkova 17, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 4 Tpo 25/2015-86 z 26. marca 2015 a uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 33 Tp 13/2015 z 13. februára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. apríla 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Tpo 25/2015-86 z 26. marca 2015 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“) a uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 33 Tp 13/2015 z 13. februára 2015 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre obzvlášť závažný zločin poisťovacieho podvodu podľa § 223 ods. 1 a 3 písm. c) a ods. 5 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a i) Trestného zákona a iné. Okresný súd uznesením sp. zn. 33 Tp 13/2015 z 13. februára 2015 žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol, samostatným výrokom uznesenia vyslovil, že účel väzby obvineného nie je možné dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka, a tiež rozhodol o sťažovateľom vznesenej námietke zaujatosti proti sudkyňi pre prípravné konanie [REDAKOVANÉ]. Následne podanú sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu krajský súd svojím uznesením sp. zn. 4 Tpo 25/2015 z 26. marca 2015 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

V súvislosti so záverom krajského súdu o nedostatku dôvodov na vylúčenie sudkyne pre prípravné konanie sťažovateľ uvádza, že krajský súd neskúmal objektívnu stránku nezaujatosti označenej sudkyne, hoci podľa jeho názoru nemožno poprieť objektívnu skutočnosť splatnej pohľadávky, pri ktorej je sťažovateľ čiastočným veriteľom otca sudkyne pre prípravné konanie. Tým malo dôjsť k namietanému porušeniu práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ následne poukazuje na ustálené právne závery ústavného súdu formulované v súvislosti s otázkou nestrannosti a nezaujatosti zákonných sudcov (napr. III. ÚS 16/00, III. ÚS 24/05, IV. ÚS 38/09 a iné).

Sťažovateľ ďalej namieta aj nedodržanie zásad urýchlenosti rozhodovania vo svojej väzobnej veci (t. j. o žiadosti o prepustenie z väzby) poukazujúc na skutočnosť, že od jej doručenia okresnému súdu do dňa prevzatia napadnutého uznesenia malo uplynúť 2 a pol mesiaca. Postup okresného súdu bol podľa jeho názoru v rozpore s *„požiadavkou na prednostné a urýchlené rozhodovanie o žiadosti o prepustenie z väzby. Úloha okresného súdu pri rozhodovaní v sťažovateľovej veci totiž nebola splnená vyhlásením uznesenia, jeho písomným vyhotovením a ani následným doručením stranám trestného konania. Ale bolo povinnosťou okresného súdu urýchlene vec predložiť na rozhodnutie o sťažnosti sťažnostnému (krajskému) súdu. Okresný súd však túto povinnosť (ktorej korelujú práva obžalovaného podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru) nesplnil.“*.

Sťažovateľ napokon namieta porušenie označených práv aj tým, že okresný súd nenahradil jeho väzbu dohľadom probačného a mediačného úradníka. Pritom uvádza, že *„ak je možné nahradiť väzbu alternatívnymi spôsobmi ako sú písomný sľub a náhrada väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka (ktoré majú prednosť)... je povinnosťou súdu rozhodnúť prioritne o takýchto spôsoboch, nakoľko väzba je len krajným prostriedkom obmedzenia základných ľudských práv a slobôd a prioritu by mali mať iné obmedzenia“*. Sťažovateľ následne cituje z judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), ako aj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“), napr. Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. 2. 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001, Stögmüller c/a Rakúsko z 10. 11. 1969]. Na základe hľadísk ustálených uvedenou judikatúrou dochádza k záveru, že napádané uznesenie krajského súdu, ako aj uznesenie okresného súdu *„je poznačené arbitrárnosťou, nie je dostatočným spôsobom odôvodnené. V tomto je len stroho konštatované, že dôvody väzby trvajú u sťažovateľa naďalej. Nie je však zrejmé na základe akých myšlienkových postupov k tomuto sťažnostný súd dospel.“*. Ústavnému súdu navrhuje preskúmať, či krajský súd postupoval v súlade *«s požiadavkami kladenými „na rozhodovanie o zákonnosti väzby“, to znamená, či rešpektoval sťažovateľom nastolené „právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd... rozhodol o zákonnosti väzby“»*. V závere poukazuje na skutočnosť, že v konaní pred okresným súdom žiadal

rozhodnúť vo svojej neprítomnosti a v konaní pred krajským súdom zase žiadal o umožnenie účasti obhajcu, avšak z uvedených skutočností nevyvodzuje konkrétny záver o porušení označených práv.

Vychádzajúc z uvedeného sťažovateľ žiada, aby v jeho veci vydal ústavný súd takéto rozhodnutie:

„1. Krajský súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 4Tpo/25/2015 uznesením zo dňa 26. 03. 2015 porušil základné právo sťažovateľa ... na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy..., ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru..., právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy..., ako aj právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru...

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 26. 03. 2015, sp. zn. 4Tpo/25/2015 sa zrušuje.

3. Okresný súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 33Tp/13/2015 uznesením zo dňa 13. 02. 2015 porušil základné právo sťažovateľa... na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy..., ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru..., právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy..., ako aj právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru...

4. Uznesenie Okresného súdu v Nitre zo dňa 13. 02. 2015, sp. zn. 33Tp/13/2015 sa zrušuje.

5. Okresnému súdu v Nitre sa prikazuje, aby sťažovateľa... prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

6. Sťažovateľovi... priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 355,72 Eur..., ktoré je Krajský súd v Nitre povinný vyplatiť... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (v posudzovanom prípade ide o krajský súd rozhodujúci o zákonnosti väzby) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 198/07).

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov a nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

2.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Podľa čl. 46 ods.1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Porušenie označených práv dáva sťažovateľ do súvislosti s rozhodovaním o jeho námietke zaujatosti voči sudkyňi pre prípravné konanie [REDACTED], ktorú okresný súd prvým výrokom svojho uznesenia z prejednávania trestnej veci vedenej proti sťažovateľovi nevylúčil, pričom sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu krajský súd aj vo vzťahu k tomuto výroku zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Účelom čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť prístup k súdu a rovnaké právne postavenie v konaní pred súdom každému, kto žiada o ochranu tých svojich záujmov chránených právnym poriadkom, ktoré štát zveril do právomoci orgánov súdnej moci (II. ÚS 26/96). Článkom 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje predovšetkým prístup k súdu, pretože len v takom prípade sa vytvárajú podmienky na domáhanie sa práva na súdnu ochranu oprávnenou osobou. Súd musí mať ústavou výslovne určenú kvalitu. To znamená, že musí byť nezávislý a nestranný.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im právny poriadok zaručuje, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (II. ÚS 71/97). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97).

Požiadavka nestrannosti súdu vyplýva z čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 ústavy, ako aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru. Nestrannosť sa obyčajne definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti. V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva,

na ktorú nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu, sa rozlišuje posudzovanie nestrannosti podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00). Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či je možné usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. V tomto smere i zdanie môže byť dôležité. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnenne obávať, že mu chýba nestrannosť. V rozhodnutí Piersack v. Belgicko z 21. 9. 1982 súd konštatoval, že z rozhodovania by mal byť vylúčený sudca, u ktorého existuje opodstatnená obava, že nie je celkom nestranný, pretože v stávke je dôveryhodnosť, ktorú musí súdna moc vzbudzovať v demokratickej spoločnosti a hlavne u účastníkov konania. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo).

Dôvodom na vylúčenie sudcu z vykonávania úkonov trestného konania podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku sú dôvodné pochybnosti o nezaujatosti sudcu pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v trestnom konaní.

Podľa judikatúry všeobecných súdov sa pomerom orgánu trestného konania k osobám uvedeným v § 31 ods. 1 Trestného poriadku rozumie taký vzťah k niektorej z uvedených osôb, ktorý môže vyvolať vo verejnosti pochybnosti o nezaujatosti orgánu trestného konania práve pre tento vzťah. Môže ísť o vzťah príbuzenský, priateľský, ale aj o vzťah negatívneho charakteru vyplývajúci napr. z toho, že medzi úradnou osobou a niektorou z osôb uvedených v § 31 ods. 1 Trestného poriadku došlo k sporom a pod. Existencia takéhoto pomeru musí byť preukázaná (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Tz 53/92 z 18. februára 1993, Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov SR, zv. 3 – 4, r. 1994). Vylúčiť sudcu z vykonávania úkonov trestného konania z dôvodov podľa

§ 31 Trestného poriadku možno len výnimočne, ak je evidentné, že jeho vzťah k účastníkom konania alebo k prejednávanej veci je takej intenzity, že nebude schopný nezávisle a nestranne o veci rozhodnúť (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Toš Nd 2/2007 z 25. apríla 2007, Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov SR, zv. 1 r. 2008, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Toš 8/2006 z 1. januára 2009, Zo súdnej praxe zv. 1, r. 2009).

Vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv uznesením okresného súdu ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd. Právnu ochranu označených práv v súvislosti s uplatnenou námietkou zaujatosti voči sudkyňi pre prípravné konanie však mal právomoc poskytnúť krajský súd konajúci o riadnom opravnom prostriedku proti uzneseniu okresného súdu. Právo podať sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu sťažovateľ aj využil a napadnuté uznesenie bolo predmetom súdneho prieskumu pred krajským súdom. Pre rozhodnutie ústavného súdu je podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. V súvislosti s namietaným porušením označeného základného práva je preto z ústavného hľadiska podstatné a určujúce len preskúmanie postupu a rozhodnutia krajského súdu ako súdu druhostupňového (obdobne III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05). Na základe uvedeného ústavný súd v tejto časti konštatuje nedostatok svojej právomoci na prerokovanie sťažnosti.

Pokiaľ však ide o namietané porušenie práv uznesením krajského súdu č. k. 4 Tpo 25/2015-86 z 26. marca 2015, ústavný súd majúc právomoc na realizáciu ústavného prieskumu napadnutého uznesenia zistil, že k vzneseným dôvodom zaujatosti sudkyne okresného súdu krajský súd uviedol: *„Nadriadený súd zistil, že sudkyňa pre prípravné konanie, ktorá v posudzovanej veci je zákonným sudcom, nie je v žiadnom takom pomere k prejednávanej veci alebo k obvineným, či k iným osobám, ktorých sa úkony trestného konania (súdom prvého stupňa v súčasnom štádiu trestného konania v prejednávanej veci vykonávané) priamo týkajú, v dôsledku ktorého pomeru by mala byť*

z vykonávania úkonov trestného konania na podklade sťažnosti obvinených v súčasnom štádiu trestného konania v prejednávanej veci vykonávaných vo vzťahu k obvinenému [REDAKOVANÉ] vylúčená, pričom k sťažnostným námietkam obvineného v tejto súvislosti je potrebné uviesť, že žiadnu z ostatných skutočností, okolností a právnych úvah, ktorými obvinený prostredníctvom zvoleného obhajcu [REDAKOVANÉ] odôvodňoval opodstatnenosť návrhu na vylúčenie sudkyne pre prípravné konanie Okresného súdu Nitra [REDAKOVANÉ], nepovažoval nadriadený súd za na takéto rozhodnutie relevantné.“. Krajský súd sa tak stotožnil s právnymi závermi okresného súdu, ktorý vo svojom uznesení k tejto otázke okrem iného uviedol, že „pre sudcu by bolo jednoduchšie hľadať si dôvody na vylúčenie z konania, a to zvlášť v takejto rozsiahlej, skutkovo i právne náročnej, skupinovej a väzobnej veci. Naznačený prístup by však bol v príkrom rozpore so zákonnými povinnosťami sudcu a tiež jeho sudcovskou čťou. Sudca takisto uvádza, že konanie obhajcu [REDAKOVANÉ], spočívajúce v postúpení splatnej pohľadávky alebo jej časti na osobu obvineného, vníma ako snahu tohto obhajcu o vytvorenie neprimeraného nátlaku na osobu sudcu a tiež snahu o vytváranie, či vnášanie nevhodného napätia do zákonného prejednávania a rozhodovania v tejto veci, pričom aj (ale nielen) s poukazom na ustanovenie § 30 odsek 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov, je povinnosťou sudcu, aby v záujme záruky nezávislosti a nestrannosti výkonu sudcovskej funkcie takýmto snahám odolal, zásahy a nátlak odmietol a dbal svojím správaním na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná...

Pokiaľ teda ide o osobu obvineného, sudca k tomuto nemá žiadny pomer. Obvineného sudca nepozná, nebol a ani nie je s ním v žiadnom vzťahu, to znamená ani v priateľskom, ani v nepriateľskom. Sudca tiež konštatuje, že ani v minulosti a ani v súčasnosti nemal a nemá s obvineným osobný či pracovný konflikt, rovnako tak sudca nemal a nemá s obvineným dlhodobejší bezprostredný osobný alebo pracovný kontakt, nakoľko pre sudcu je obvinený osobou neznámou, s ktorou je sudca v kontakte len na základe plnenia si povinností, vyplývajúcich mu z pozície a funkcie sudcu.

Okolnosť, ktorá nastala s odstupom viac ako osem mesiacov od prvého kontaktu sudcu s osobou obvineného (prvý kontakt bol výsluch obvineného zo dňa 16. 05. 2014 a k postúpeniu pohľadávky malo prísť dňa 15. 12. 2014) a ktorou odôvodňuje obvinený

vznesenie námietky, sa netýka bezprostredne osoby sudcu a nevytvára tak medzi sudcom a osobou obvineného žiadny vzťah. Sudca žije od roku 2004 v meste Nitra, vo vlastnej, samostatnej domácnosti a teda nežije v spoločnej domácnosti s dlžníkom obvineného, [REDACTED], pričom sa zároveň žiadnym spôsobom nepodiela a ani nezúčastňuje na záväzkových vzťahoch [REDACTED]. Sudca je aj vo svojom súkromí osobou autonómnou, nemajúcou a ani nepocitujúcou ekonomickú závislosť vo vzťahu k [REDACTED] a ani sa nezúčastňuje na hospodárení jeho rodiny.

K samotnému postúpeniu dotknutej pohľadávky (respektíve jej časti), existujúcej už od roku 2008, z pôvodného veriteľa - obhajcu [REDACTED] na nového veriteľa -obvineného, sudca konštatuje, že nemá žiadnu vedomosť o existencii prekážky, ktorá by bránila obhajcovi [REDACTED] konať od roku 2008 doposiaľ s cieľom vymôcť existujúcu pohľadávku. Sudca však má preukázateľné a nepochybné poznatky, že v iných trestných konaniach, vedených na Okresnom súde Nitra v senáte zákonného sudcu [REDACTED], sa tam konajúci advokát [REDACTED] v procesnom postavení obhajcu vylúčenia sudcu nedomáhal, nepoukazoval na ich vzájomný vzťah a predovšetkým, nenakladal s už v tom čase existujúcou pohľadávkou, ktorú mal voči otcovi [REDACTED] [REDACTED], vyššie uvedeným spôsobom (nepostupoval ju iným obvineným) a nenamietal ani príbuzenský pomer sudcu k dlžníkovi [REDACTED].

Sudca v období od vzniku pohľadávky neskúmal a teda ani nemá vedomosť, v akom štádiu vymáhania sa nachádza uvedená pohľadávka voči dlžníkovi a v tejto súvislosti dodáva, že pokiaľ existuje splatná pohľadávka voči dlžníkovi, nič nebráni veriteľovi, aby voči dlžníkovi postupoval zákonným spôsobom. Taký postup by bol legálny a žiadnym spôsobom nemôže ovplyvniť postup sudcu v konaní a v rozhodovaní v tejto trestnej veci.“.

V danej veci ústavný súd v prvom rade konštatuje, že v konaní, v ktorom bolo napadnuté uznesenie krajského súdu vydané (sp. zn. 4 Tpo 25/2015), nebolo rozhodované o vine alebo nevine sťažovateľa, ale len o sťažnosti proti uzneseniu vydanému v prípravnom konaní. Pokiaľ ide o skutočnosť, ktorou sťažovateľ spochybňuje nestrannosť sudkyne pre prípravné konanie [REDACTED], t. j. existenciu pohľadávky voči jej otcovi, ústavný súd uvádza, že vo svojej podstate ide o námietku týkajúcu sa subjektívnej stránky

nestrannosti uvedenej sudkyne a v prípade takejto námietky je potrebné predovšetkým skúmať, čo si sudca myslí *pro foro interno*, resp. hodnotiť jeho navonok prejavené správanie. V okolnostiach danej veci však sťažovateľ neuviedol žiadne konkrétne okolnosti, ktoré by v správaní namietanej sudkyne indikovali pochybnosti o jej nestrannosti alebo zmenu správania označenej sudkyne voči sťažovateľovi po tom, ako sa mal stať čiastočným veriteľom pohľadávky voči otcovi označenej sudkyne.

Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že profesionalita sudcu vyžaduje, aby aj napriek začatiu súdneho konania proti dotknutému sudcovi bol sudca spôsobilý vec rozhodnúť nestranne, zákonne a spravodlivo. Aj doterajšia rozhodovacia činnosť ústavného súdu svedčí o tom, že podanie žalôb účastníkmi konania na sudcov konajúcich v ich veciach alebo trestného oznámenia proti niektorým z týchto sudcov nie je dostatočným dôvodom na záver o ich predpojatosti a sťažnosti tvrdiace opak boli spravidla odmietnuté (napríklad II. ÚS 79/09, IV. ÚS 383/09, III. ÚS 396/2011).

Po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia krajského súdu ústavný súd konštatuje, že toto uznesenie týkajúce sa sťažovateľom namietanej zaujatosti sudkyne pre prípravné konanie okresného súdu je z hľadiska svojho obsahu ústavne udržateľné. Krajský súd síce obsah sťažovateľom vznesenej námietky len stručne zhodnotil ako právne irelevantnú a nenapĺňajúcu okolnosti predpokladané § 30 ods. 1 Trestného poriadku, avšak s prihliadnutím na odôvodnenie ním potvrdzovaného uznesenia okresného súdu, ktoré s napadnutým uznesením krajského súdu tvoria z hľadiska predmetu konania jeden celok, nemožno kvalifikovať napadnuté uznesenie krajského súdu ako arbitrárne ani ako ignorujúce zásadné okolnosti prípadu. Takou okolnosťou bolo zo strany sťažovateľa vytvorenie takej situácie, ktorá by mohla nezaujatosť konajúcej sudkyne spochybniť, avšak ktorá v skutočnosti na pomer namietanej sudkyne k sťažovateľovi priamo nedopadá, pretože rozhodovanie namietanej sudkyne by mohla ovplyvniť len nepriamo – cez vzťah sudkyne k svojmu otcovi. Uvedené aj s ohľadom na spôsob vzniku tejto skutočnosti postúpením pohľadávky obhajcu na obvineného svojou intenzitou neodôvodňuje zásah ústavného súdu do záverov krajského súdu o nedostatku dôvodov na vylúčenie namietanej sudkyne

v prípravnom konaní, a tak ústavnému súdu nezakladá ani právomoc napadnuté uznesenie krajského súdu zrušiť pre porušenie sťažovateľom označeného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pokiaľ teda ide o namietané porušenie týchto práv uznesením krajského súdu v časti, ktorou bola sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu rozhodujúceho o nevyhlásení sudkyne pre prípravné konanie z prejednávania sťažovateľovej trestnej veci zamietnutá, ústavný súd dospel k záveru o jej zjavnej neopodstatnenosti.

2.2 K namietanému porušeniu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Porušenie označených práv vidí sťažovateľ v neprípustne zdĺhavom postupe označených súdov pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie z väzby, ako aj v arbitrárnosti napadnutých uznesení, osobitne v spojitosti s nenahradením väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

2.2.1 Pokiaľ ide o námietku, že konajúce súdy nepostupovali v sťažovateľovej väzobnej veci bezodkladne, ústavný súd pripomína, že právo na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy môže byť porušené aj tým, že orgány činné v trestnom konaní nepostupujú v trestnom konaní v čase, keď je obvinený vo väzbe, s osobitnou starostlivosťou a urýchlením (II. ÚS 55/98). Právo na súdnu ochranu v súvislosti s periodickým skúmaním dôvodnosti väzby, ako aj právo na urýchlené skúmanie dôvodnosti väzby sú teda obsiahnuté v čl. 17 ods. 2 ústavy. Nielen ústavný súd, ale aj štrasburské orgány ochrany práv súčasne zdôrazňujú, že rýchlosť preskúmavania a rozhodovania o žiadostiach o prepustenie z väzby je nevyhnutné posudzovať a vykladať v závislosti od podmienok a okolností každej konkrétnej veci (Bezichieri z roku 1989, A-164, bod 21, Neumeister z roku 1968, A-8, bod 24 a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, bod 55). Vo svojej judikatúre už ústavný súd vyslovil, že požiadavke neodkladnosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (napríklad III. ÚS 255/03, III. ÚS 345/06, II. ÚS 353/06).

Vo vzťahu k rozhodovaniu o žiadosti sťažovateľa o jeho prepustenie z väzby vyplývajú ústavnému súdu zo sťažnosti, uznesenia okresného súdu, uznesenia krajského súdu, ako aj kópie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu tieto relevantné časové súvislosti:

- 30. januára 2015 bola krajským prokurátorom v Nitre podaná okresnému súdu žiadosť sťažovateľa o jeho prepustenie z väzby,
- 13. februára 2015 vydal okresný súd uznesenie, ktorým žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol,
- 2. marca 2015 podal sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu,

- 26. marca 2015 krajský súd vydal uznesenie č. k. 4 Tpo 25/2015-86, ktorým podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažnosť obvineného zamietol,
- 7. apríla 2015 malo byť doručené písomné vyhotovenie uznesenia krajského súdu sťažovateľovi.

Podľa názoru ústavného súdu uvedené časové súvislosti síce svedčia o uplynutí dlhšieho časového obdobia pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa na prepustenie z väzby, avšak celkovo trvalo konanie o tejto žiadosti len o niečo dlhšie ako dva mesiace na dvoch stupňoch súdnictva (spolu 67 dní), čo zásadne neprekračuje ústavné limity ustálené na rozhodovanie všeobecných súdov vo väzobných veciach. V súvislosti s posudzovaním porušenia zásady urýchlenosti konania o väzbe okresným súdom, ktorý mal podľa tvrdenia sťažovateľa bezdôvodne disponovať spisom ešte aj po viac ako jednom mesiaci od vydania svojho rozhodnutia, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľ podal sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu až 2. marca 2015, t. j. 17 dní po vydaní uznesenia okresného súdu, ktorý mal o žiadosti sťažovateľa rozhodovať v jeho neprítomnosti. Za takýchto okolností ústavný súd nepovažuje dobu od rozhodnutia okresného súdu do predloženia spisu krajskému súdu za ústavne neakceptovateľnú, a tak odôvodňujúcu vyslovenie porušenia sťažovateľom označených práv.

Ústavný súd pripomína tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá uznáva možnosť súladnosti rozhodovania o väzbe aj v prípadoch, keď trvalo dlhšiu dobu, samozrejme, s prihliadnutím na okolnosti daného konkrétneho prípadu (Letellier c. Francúzsko, rozhodnutie z 26. 6. 1991, *Annuaire*, č. 207 – konanie trvalo takmer jeden a pol roka; Navarra c. Francúzsko, rozhodnutie z 23. 11. 1993, *Annuaire*, č. 273-B – kasačné konanie trvalo sedem mesiacov).

Preto vzhľadom na nedostatok príčinnej súvislosti medzi namietaným porušením označených práv a skutočnou rýchlosťou postupu okresného súdu a krajského súdu vyhodnotil ústavný súd v okolnostiach predmetnej veci aj túto časť sťažnosti ako zjavne neopodstatnenú (obdobne I. ÚS 126/05, II. ÚS 438/2012, II. ÚS 227/2013).

2.2.2 Napokon zostalo posúdiť namietanú arbitrárnosť napadnutých uznesení, a to obzvlášť vo väzbe rozhodnutie nenahradiť väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Pokiaľ ide o ústavný prieskum uznesenia okresného súdu, ktorý svojím druhým výrokom žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol a súčasne vyslovil, že účel väzby obvineného s ohľadom na jeho osobu a povahu prejednávaného prípadu nie je možné dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným, ústavný súd v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy konštatuje nedostatok svojej právomoci. Právnu ochranu označených práv mal totiž právomoc poskytnúť krajský súd konajúci o riadnom opravnom prostriedku proti uzneseniu okresného súdu.

Keďže ústavný prieskum uznesenia krajského súdu, ktoré je rozhodnutím o riadnom opravnom prostriedku proti uzneseniu okresného súdu, čl. 127 ods. 1 ústavy nevyučuje, ústavný súd ho preskúmal z hľadiska obsahu práv zaručených čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 dohovoru osobitne prihliadajúc na námietku vzťahujúcu sa na výrok o nenahradení sťažovateľovej väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že v týchto právach je obsiahnuté aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, ako aj právo byť prepustený počas konania (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07). Pokiaľ ide o výklad samotného pojmu „záruka“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, z doterajšej judikatúry ESLP možno vyvodiť, že má autonómny obsah, ktorý je nezávislý od terminológie používanej vo vnútroštátnom práve. Zárukou treba rozumieť akýkoľvek prostriedok prípustný podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie osobnej slobody a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účasť obvineného na pojednávaní.

Spravidla ide o peňažnú záruku (kauciu), ale aj o iné formy záruk, napríklad odovzdanie cestovného pasu (Stögmüller c. Rakúsko z 10. 11. 1969), stanovenie povinnosti mať stále bydlisko, hlásiť sa v pravidelných intervaloch atď.

Z doterajšej judikatúry ESĽP k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorá sa vytvárala postupne, tiež vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale je možné ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. 2. 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. 6. 2001).

Uvedené východiská judikatúry ESĽP k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru ústavný súd už viackrát zohľadnil pri svojej rozhodovacej činnosti a v tejto súvislosti uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom, pričom v prípade zistenia závažného porušenia zákonnosti ide aj o porušenie ústavnosti (III. ÚS 48/00). Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98). Aj čl. 5

ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby k pozbaveniu osobnej slobody došlo „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ a každé dohovorom prípustné pozbavenie osobnej slobody [čl. 5 ods. 1 písm. a) až f)] musí byť „zákonné“. Dohovor tu teda priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov v. Bulharsko z 20. 3. 1997, bod 43). Každé pozbavenie osobnej slobody zároveň musí byť v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, ktorým je ochrana jednotlivca pred svojvôľou (Morsink v. Holandsko z 11. 5. 2004).

Podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak s ohľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaneho prípadu možno účel väzby dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným.

Podľa § 80 ods. 2 tretej vety Trestného poriadku ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 2 písm. a) až c) alebo e), alebo obvinený bol vzatý do väzby podľa odseku 3 alebo podľa § 81 ods. 4, možno záruku alebo sľub prijať alebo uložiť dohľad, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu.

V relevantnej časti odôvodnenia svojho uznesenia krajský súd uviedol, že okresný súd „*správne zistil, že v tom štádiu trestného stíhania, v ktorom napadnutým uznesením o väzbe obvineného rozhodol, jednak neboli u neho zistené ani žiadne také okolnosti charakterizujúce povahu prejednávaneho prípadu ani jeho osobu, ktoré by odôvodňovali záver o možnosti nahradiť dôvody u neho pretrvávajúcej väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 odsek 1 písmeno c/ Trestného poriadku, ani (a tobož) ustanovením § 80 odsek 2 (veta tretia) Trestného poriadku požadované výnimočné okolnosti prejednávaneho prípadu, jednak že ďalšie trvanie väzby v prejednávanej veci nie je u obvineného v rozpore so zásadou primeranosti a zdržanlivosti, pričom aj dôvodnosť oboch týchto záverov je opodstatnená tými istými skutočnosťami, okolnosťami a právnymi úvahami, ktoré v odôvodnení napadnutého stupňa uviedol súd prvého stupňa, na ktoré*

nadriadený súd preto iba ako na zákonu zodpovedajúce a vykonanými dôkazmi opodstatnené poukazuje, nepovažujúc za potrebné ich ani spresniť, ani (inak ako s poukazom na absenciu výnimočných okolností prípadu) doplniť.

Podľa názoru nadriadeného súdu sú závery súdu prvého stupňa dostatočné, podrobné a presvedčivé. V žiadnom prípade sa nejavia ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Skutočnosť, že sťažovateľ - obvinený ako aj jeho obhajcovia majú na posudzovanú vec odlišný názor, sama osebe nezakladá porušenie ním označených práv.“.

Okresný súd, s ktorého odôvodnením uznesenia sa krajský súd stotožnil a v podrobnostiach na ne poukázal, k dôvodom trvania väzby uviedol, že „doteraz zistené skutočnosti stále nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, tento má znaky obzvlášť závažného zločinu poisťovacieho podvodu podľa § 223 odsek 1, odsek 3 písmeno c), odsek 5 písmeno a) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písmeno b), písmeno i) Trestného zákona a iné a naďalej sú dané dôvody na podozrenie, že ho spáchal obvinený ako jeden z členov organizovanej skupiny.

Vyššie uvedené skutočnosti bez akejkoľvek relevantnej zmeny v prospech obvineného vyplývajú zo zadovážených dôkazov (výsluchy niektorých spoluobvinených, svedkov a tiež osôb, ktorým bolo dočasne odložené vznesenie obvinenia), pričom tieto všetky súd prvého stupňa uvádzal už v čase rozhodovania o návrhu prokurátora na vzatie obvineného do väzby, ale tiež pri rozhodovaní o predchádzajúcej žiadosti obvineného o prepustenie z väzby na slobodu a tiež pri rozhodovaní o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby obvineného...

Ako súd už niekoľkokrát odôvodňoval, obvinený je členom rodiny [REDAKOVANÉ], kde jeho matka ([REDAKOVANÉ]), jeho sestra ([REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]) ako aj jeho švagor ([REDAKOVANÉ]) sú toho času vo väzbe a rovnako tak sú z hľadiska právnej kvalifikácie vyšetrovaného skutku považovaní za členov organizovanej skupiny, čo je aj v tomto štádiu trestného konania nezmenené. V tejto súvislosti súd poznamenáva, že blízke príbuzenské vzťahy a rodinné väzby zvyšujú dôvodnosť obavy, že by medzi týmito osobami nielen mohlo prichádzať k vzájomnému ovplyvňovaniu, výmene informácií alebo k ich skresľovaniu

na účely marenia skutočností závažných pre trestné stíhanie, ale že medzi spoluobvinenými k podávaniu inštrukcií, pokynov a k výmene informácií v čase ich pobytu na slobode už aj prišlo (čo zreteľne vyplýva z odposluchov). Z výsledkov dokazovania uskutočneného prostredníctvom dlhodobo nasadených informačnotechnických prostriedkov tiež vyplynulo, že obvinený mal byť súčasťou skupiny, ktorá mala pripravovať, organizovať a aj vykonávať nielen jednotlivé čiastkové útoky vyšetrovaného trestného činu (jednotlivé poistné udalosti), ale mal mať vedomosť a mal sa aj podieľať na usmerňovaní ďalších na veci zainteresovaných osôb vo vzťahu k obsahu ich výpovedí pred štátnymi orgánmi.

Okrem toho, obvinený bol v neustálom kontakte s ostatnými členmi organizovanej skupiny, najmä s rodinou [REDAKOVANÉ], pričom mal mať jedno z hlavných, ak nie priamo rozhodujúce postavenie v organizovanej skupine, z ktorej jednotlivými členmi mal mať spoločné záujmy, a preto dôvodná obava, že by v prípade prepustenia z väzby na slobodu mohol vyvíjať aktivity smerujúce k ovplyvňovaniu či už spoluobvinených alebo svedkov, zostáva zachovaná, a to bez ohľadu na to, že vo veci už boli vypočutí viacerí svedkovia.

Z vyššie uvedených odposluchov vyplynulo aj dôvodné podozrenie, že by obvinený mal tendenciu opustiť miesto trvalého bydliska a skrývať sa pred orgánmi činnými v trestnom konaní na účely vyhnutia sa trestnému konaniu a vzhľadom na takto získané dôkazy sa dôvodnosť obavy z jeho úteku nielenže nezmenila, ale ani zmeniť nemohla a v súvislosti so skutočnosťou, že obvinenému reálne hrozí uloženie vysokého trestu, je táto obava ešte zvýšená.

Okrem vyššie uvedeného, súd rovnako tak zotrúva na závere, že žiadnym spôsobom neprišlo ani ku zmene, či eliminovaniu dôvodnej obavy z pokračovania v páchaní trestnej činnosti zo strany obvineného pre prípad, že by bol prepustený na slobodu (tzv. preventívna väzba), nakoľko aj naďalej zostávajú zachované doposiaľ zistené skutočnosti, že k páchaniu vyšetrovanej trestnej činnosti malo prichádzať po dlhší čas a to vo veľkom rozsahu, pričom najpravdepodobnejším motívom jej páchania bol finančný profit, teda zisťný motív. Vyšetrovaná trestná činnosť mala jednotlivým členom organizovanej skupiny, vrátane samotného obvineného, slúžiť na zabezpečenie nadštandardného finančného, resp. majetkového statusu. V predmetnej trestnej veci sa podľa názoru súdu jedná priamo o učebnicový príklad odôvodnenosti tzv. preventívnej väzby, keďže táto sa nateraz

nepochybne vyznačuje viacerými charakteristickými znakmi, medzi nimi najmä: rozsiahla majtková trestná činnosť, páchaná po dlhšiu dobu, páchaná opakovaním činov naplňajúcich znaky rovnakej skutkovej podstaty a páchaná až do zadržania obvinených osôb.

Avšak, napriek tomu, že súd zistil dôvodnosť väzby podľa § 71 odsek 1 písmeno a), písmeno b), písmeno c) Trestného poriadku, zaoberal sa samozrejme aj návrhom obvineného na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a tiež argumentom obhajoby, že je potrebné skúmať pomer medzi verejným záujmom držať osobu vo väzbe a právami obvineného na osobnú slobodu (zásada primeranosti a zdržanlivosti).

Hoci to súd už viackrát uvádzal, znova musí zopakovať, že v danom prípade by pre takýto postup (alternatívne rozhodnutie o väzbe) musel najskôr zistiť určité konkrétne mimoriadne okolnosti, pretože zákon nahradenie väzby u osoby, ktorá je stíhaná pre obzvlášť závažný zločin, zistenie takýchto mimoriadnych okolností vyžaduje. V nadväznosti na splnenie tejto zákonnej podmienky súd konštatuje, že také okolnosti nezistil. Tieto v žiadnom prípade nemôžu spočívať v okolnostiach samotného prípadu, pretože sa jedná o dlhší čas páchaný obzvlášť závažný trestný čin formou organizovanej skupiny, v dôsledku ktorého mala byť spôsobená škoda vo veľkom rozsahu a tiež nemôžu spočívať a ani nespočívajú v osobe obvineného, či v jeho osobných pomeroch, skôr naopak.

Pokiaľ išlo o zásadu primeranosti a zdržanlivosti, s poukazom ako na dôvody väzby tak aj na dĺžku jej trvania, dospel súd k záveru, že v danom prípade, zohľadniac všetky jeho okolnosti a zohľadniac tiež osobu obvineného, zreteľne prevažuje záujem štátu na držaní obvineného vo väzbe nad jeho právom na osobnú slobodu. Preto bol súd toho názoru, že dosiahnuť účel väzby nebude možné v danom prípade jej nahradením, berúc pri tom do úvahy fakt, že väzba nie je a nesmie byť trestom.“.

Predovšetkým je potrebné uviesť, že ústavný súd v rámci svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti nepochybnil zákonné obmedzenie vyplývajúce z § 80 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého je možné väzbu osoby obvinenej z obzvlášť závažného zločinu nahradiť ponúknutou zárukou, sľubom alebo dohľadom, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Aplikáciu uvádzanej zákonnej úpravy ústavný

súd v mnohých predchádzajúcich prípadoch (napríklad I. ÚS 113/08, III. ÚS 387/2010, II. ÚS 466/2012, IV. ÚS 559/2012, I. ÚS 132/2013 alebo II. ÚS 149/2014) považoval za ústavne akceptovateľnú a nevidel žiadne známky arbitrárnosti v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré v prípadoch, o aké pri súde ide, pre nahradenie väzby zárukami väzbu nahradzujúcimi vyžadovali existenciu výnimočných okolností prípadov.

Na dodržanie limitov označeného základného práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru je potrebné, aby možnosť nahradenia väzby zárukou procesnoprávne predpisy na úrovni zákona súdnym orgánom rozhodujúcim o väzbe osoby obvinenej umožňovali. K porušeniu čl. 5 ods. 3 dohovoru by došlo, ak by právne predpisy vopred vylúčili každý súdny prieskum väzby, ako aj možnosť domôcť sa v priebehu súdneho konania prepustenia z väzby poskytnutím peňažnej záruky. Len nemožnosť určitých kategórií zadržaných, ktorí boli obvinení zo závažných trestných činov, žiadať úspešne o dočasné prepustenie na slobodu je jednoznačne v rozpore so samotným právom priznaným v druhej časti vety čl. 5 ods. 3 dohovoru (pozri rozsudok ESĽP vo veci Krejčíř proti Českej republike č. 39298/04 a č. 8723/05 z 26. 3. 2009).

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že pokiaľ v rámci svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd vyslovil porušenie čl. 5 ods. 3 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy v súvislosti s rozhodovaním o väzbe obvinených, k vyhovaniu sťažnosti a vysloveniu porušenia niektorého z označených práv pristúpil v zásade len v prípadoch, v ktorých všeobecné súdy opomenuli rozhodnúť o žiadosti o nahradenie väzby zárukou (napríklad I. ÚS 100/04, I. ÚS 239/04, IV. ÚS 215/2010). V danom prípade však z obsahu uznesenia krajského súdu vyplýva, že krajský súd (rovnako ako okresný súd) sa žiadosťou sťažovateľa o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zaoberali a zvažovali možnosť nahradenia väzby z hľadiska, či by prepustenie sťažovateľa neohrozilo dosiahnutie účelu trestného konania, avšak nevzhladli také výnimočné okolnosti sťažovateľovho prípadu, ktoré by jeho prepustenie z väzby za súčasného poskytnutia väzbu nahradzujúcej záruky odôvodňovali. Samotná požiadavka

existencie výnimočných okolností na prepustenie z väzby osoby stíhanej pre podozrenie zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vo svojej podstate predpokladá vyššiu mieru rizika, že osoby stíhané za závažnú trestnú činnosť by sa v prípade ich prepustenia z väzby snažili utiecť alebo sa skrývať, aby sa tak vyhli trestnému stíhaniu, pôsobili na svedkov, znalcov či spoluobvinených s úmyslom mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie či pokračovali v trestnej činnosti. Podmienka zisťovania takýchto výnimočných okolností na nahradenie väzby zárukou tak podľa názoru ústavného súdu sleduje legitímny cieľ a je ústavne udržateľná.

Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu obstoí aj z hľadiska procesných záruk spravodlivého procesu, ktoré sú implicitnou súčasťou označeného základného práva na osobnú slobodu. Uznesenie krajského súdu totiž dostatočne reaguje na relevantné právne otázky nastolené sťažovateľom (najmä, či vyžadovanie výnimočných okolností prípadu pre prijatie väzbu nahradzujúcich inštitútov je praxou prekonané). Sťažovateľom formulované argumenty podľa názoru ústavného súdu prezentujú len nesúhlas sťažovateľa s právnym názorom krajského súdu vysloveným v jeho právnej veci, ten však nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. Prípadný zásah ústavného súdu spočívajúci v nahradení právneho názoru krajského súdu je možné realizovať len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, v zmysle ustálenej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

Z uvedených dôvodov považoval ústavný súd sťažnosť aj vo zvyšnej časti, ktorou bolo namietané porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 ústavy uznesením krajského súdu za zjavne neopodstatnenú, a to pre absenciu príčinnej súvislosti medzi týmto obsahom sťažovateľom označených práv a uznesením krajského súdu.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako celok odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti a čiastočne aj z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie. Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa nastolenými v sťažnosti (najmä návrhom na jeho prepustenie z väzby).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2015